

DIENEN EN BEHOEDEN

Weer wachtte Noach zeven dagen en daarna liet hij de duif nogmaals los. Ze kwam niet meer bij hem terug (Genesis 8, 12)

Duif

Het verhaal van Noach en zijn ark zit barstenvol symboliek. Neem alleen al die duif. De afbeelding met het olijfblad in zijn snavel werd wereldwijd een symbool voor vrede. Of neem de regenboog die God straks zal spannen over de aarde. Niet voor niets heeft Greenpeace die in zijn logo opgenomen: het staat voor het verbond met alle levende wezens.

Maar laten we eerst bij het verhaal blijven. Of beter gezegd: bij die duif. Toen Noach haar voor de tweede keer losliet, keerde zij niet terug. En zo hoort het. Zo zal het straks met alle dieren gaan. Noach moet ze loslaten. Maar het begon bij die ene duif. Noach zal haar niet terugzien. De duif vindt haar eigen vlucht en eigen domein. Buiten het bereik van Noach.

De opdracht

Daarmee begint de schepping als het ware opnieuw. Want hoe was die ook alweer begonnen? Natuurlijk, met Adam en Eva. Zij kregen in het paradijs de opdracht om de schepping *te dienen en te behoeden*. Maar de eerste verhalen van de Bijbel vertellen hoe het compleet uit de hand liep. De schepping koerste uiteindelijk zelfs af op de ramp van de vloed.

Maar met Noach begint de schepping opnieuw. Hij moet haar alsnog gaan dienen en behoeden. Eerst door twee exemplaren van elke soort onderdak te bieden in zijn drijvende kist (want dat was de ark). Maar daarna door ze los te laten. Door hen hun eigen domein te gunnen. En dat begon met die duif. Kijk haar vliegen! Gespannen keek Noach haar na over de watervloed. Tot er alleen nog maar een stipje te zien was en toen ineens niets. Na nog een tijdje wachten was het duidelijk: de duif had ergens poot aan de grond gekregen. Er wachtte een nieuwe wereld.

Hard

Dienen en behoeden – het blijft de taak van de mens. Zal het na Noach beter gaan? Och, het bleef behelpen. Het hele Oude Testament is er het document van. Veel mensen vinden het Oude Testament een hard boek. Ik begrijp daar nooit iets van. Leg er de krant naast en je ziet geen verschil. Aan oorlogen en geweld geen gebrek.

Of neem de bio-industrie. Ik ben ervan overtuigd dat over honderd jaar de mensen zullen zeggen: ‘Wat waren ze toen wreed met levende wezens!’ Als er nog een ‘over honderd jaar’ is. Ik ga er wel vanuit en ik ben ook geen vegetariër, mocht u dat soms denken. Maar zo langzamerhand is iedereen er toch wel van overtuigd dat wij niet goed met de schepping omgaan. We krijgen haar steeds meer in onze greep. Maar de biodiversiteit wordt aangetast en de zeespiegel stijgt. Nee, God zal geen nieuw zondvloed meer veroorzaken, maar wij wel. Het Oude Testament hard? Wij zijn hard!

In eigen hand

De duif van Noach kwam niet meer terug. De schepping mocht weer schepping zijn. De dieren en planten gaan leven onder een nieuw teken: de regenboog. En ook de mens mocht opnieuw beginnen. Hij mocht het opnieuw proberen: om te dienen en te behoeden.

Maar wij verpesten het. We zien het opnieuw: de mensheid is een ramp voor de schepping. Antropoceen wordt ons tijdvak genoemd: tijdperk van de mens. Het houdt in: de sporen die de mensheid in de schepping trekt zijn niet alleen overal te zien, maar zullen ook nooit meer echt verdwijnen. Wij gingen zelf voor God spelen. ‘He’s got the whole world in his hands’ zingt de spiritual: God houdt de hele wereld in zijn hand. Maar we willen hem zelf in eigen hand hebben.

Pasen en Pinksteren

En toch vertelt de Schrift van nóg een nieuw begin: Pasen. Hoewel? Bij de evangelist Johannes is het ook meteen Pinksteren. Wij gebruiken wel de uitdrukking: als Pasen en Pinksteren op één dag vallen. We bedoelen: dat zal nooit gebeuren. Maar bij Johannes gebeurt het. Als de opgestane Jezus aan zijn leerlingen verschijnt, blaast hij meteen de Geest op hen. Pasen en Pinksteren op één dag.

En dan zijn we ook meteen weer bij die duif terug. Want de Geest van God wordt in de Bijbel ook voorgesteld als een duif. Als een nieuwe Noach laat Jezus de duif van de Geest los over zijn leerlingen en over de wereld. De Geest die waait waarheen hij wil. Niet vast te pakken. Niet vast te leggen. Zij zal de plaats van Jezus innemen. Jezus zelf verschijnt na de opstanding nog wel. Maar zijn verschijningen zijn tegelijk al verdwijningen. Hij laat het nu aan de Geest. Het is zijn manier om de wereld te dienen en te behoeden.

Verbeelding

De Geest – ze wordt ook wel herschepper genoemd. Beetje afstandelijke term misschien. Maar er wordt mee bedoeld: het is de kracht van God die alles nieuw maakt. Let wel, niet: nieuw héeft gemaakt. Alsof alles al koek en ei is. Maar ook niet: ooit nieuw zál maken. Alsof het alleen nog maar toekomstmuziek is. Nee: nieuw máákt. Het is al begonnen. Het is nog niet af, maar het is bezig. Het proces is in gang gezet! De wereld wordt nieuw.

Maar ja, als er iets tegen onze ervaring in gaat, is het dat wel. Tegenwoordig is alleen iets waar als we het ook kunnen ervaren. Ook bij gelovigen. We moeten het kunnen vóelen en mérken. Maar dat het werk van de vernieuwing van de schepping al is begonnen, strijdt met onze ervaring. Het landt dan ook niet bij ons. Er is dan ook om zo te zeggen een andere landingsbaan voor nodig: niet gevoel, maar verbeelding. Het evangelie doet een beroep op de verbeeldingskracht. Met verbeelding zie je wat nog niet te zien is.

Een eigenaardige verantwoordelijkheid

Nu vergt het wel heel veel verbeeldingskracht om onder de dreigende wolken van onze werkelijkheid hoopvol te blijven. Maar het kan. Mensen als Boyan Slat bijvoorbeeld. Hij is al vanaf zijn veertiende bezig met het ontwikkelen van een apparaat dat plastic uit zee kan zeven. De resultaten zijn hoopgevend. Boyan Slat – een man met verbeeldingskracht. Hij ziet wat nog niet te zien is, maar wat wel werkelijkheid kan worden.

Er zijn dus veel bondgenoten te vinden buiten de kring van directe volgelingen van Jezus: mensen die de schepping dienen en behoeden. Maar de volgelingen van Jezus moeten zelf ook aan de bak. En daar stuiten we op een eigenaardige verantwoordelijkheid. Jezus koppelde de Geest van vernieuwing aan de

toezegging dat als zijn volgelingen iemand zijn zonden zouden vergeven, dat ze dan ook vergeven zijn. En omgekeerd: 'vergeven jullie ze niet, dan zijn ze niet vergeven.'

Volmacht

Wat een eigenaardige woorden! Maar ook: wat een verantwoordelijkheid! En dan: alleen God kan toch vergeven? Ja, dat zeiden de tegenstanders van Jezus ook toen hij een man zijn zonden vergaf. Maar Jezus beweerde dat hij die volmacht had. En nu geeft hij die volmacht uitgerekend in handen van zijn leerlingen. Wat een verantwoordelijkheid! Wat kan dat betekenen?

Misschien dit: dat het bittere ernst is met de liefde. Want denk niet dat vergeven gemakkelijk is. Niet-vergeven gaat ons gemakkelijker af. Maar als ons oordeel eeuwigheidswaarde heeft, dan hangt er nogal wat vanaf. Want als niet-vergeven zo'n grote consequentie heeft, dan moet je je wel drie keer bedenken voordat je daartoe overgaat. Wie durft dat? En dan: is aan het eind niet alles te vergeven?

Zonde tegen de Geest

Toch kent het evangelie één zonde die niet te vergeven is: de zonde tegen uitgerekend de Geest. Jezus vertelt het ergens in het evangelie. Die confronterende woorden hebben in de loop der tijd veel mensen angst aangejaagd. Ze dachten: als ik niet een overweldigende religieuze ervaring heb, zal ik die zonde wel begaan hebben en verdoemd zijn. Verschrikkelijk! Want dat wordt er vast niet mee bedoeld.

Ik denk dat ermee bedoeld wordt: wie volhardt in het zelf spelen voor God zit op een doodlopend spoor, die dooft de Geest uit. Wie zich keert tegen de roep van God om te dienen en te behoeden, plaatst zichzelf buiten het rijk van de liefde. Het is de taak van de volgelingen van Jezus om ook die boodschap gestalte te geven, hoe confronterend ook.

Feest van de hoop

Pasen is niet het feest van: klap eens in je handjes, blij, blij, blij. Het is het feest van de hoop. De hoop van God zelf. De hoop dat we het zullen leren: dienen en behoeden. Dat ook wij zelf opstaan uit onze doodscultuur.

Er waait een nieuwe Geest over de aarde. Het is de duif die Jezus losliet op de dag dat Pasen en Pinksteren op één dag vielen. Het is zijn manier om de wereld te dienen en te behoeden. Laten we dus meedoen. De duif roept ons tot nieuw leven. ✠